

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2006
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο κείμενο

A. Μετάφραση

Έγινε λοιπόν φανερό ότι πρέπει να ορίσουμε τους νόμους για την παιδεία και ότι πρέπει να ορίσουμε η παιδεία να είναι ίδια για όλους. Ποιος, τώρα, θα πρέπει να είναι ο χαρακτήρας αυτής της παιδείας και με ποιον τρόπο αυτή θα πρέπει να ασκείται, (αυτά τα δύο ερωτήματα) δεν πρέπει να διαφύγουν την προσοχή μας. Γιατί τώρα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις ως προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Πράγματι, δεν έχουν όλοι την ίδια γνώμη ως προς το τι πρέπει να μαθαίνουν οι νέοι είτε με στόχο την αρετή είτε με στόχο τον καλύτερο τρόπο ζωής' ούτε είναι φανερό αν η παιδεία πρέπει να έχει στόχο της το νου ή τον ηθικό χαρακτήρα. Αν ξεκινήσουμε από την εκπαίδευση που παρέχεται σήμερα, η έρευνα μας θα βρεθεί αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση και δεν είναι καθόλου φανερό αν η παιδεία πρέπει να προσφέρει αυτά που είναι χρήσιμα για τη ζωή ή αυτά που οδηγούν στην αρετή ή αυτά που απλώς προάγουν τη γνώση, (γιατί όλες αυτές οι απόψεις έχουν βρει κάποιους υποστηρικτές). Για τις σπουδές που οδηγούν στην αρετή δεν υπάρχει καμία απολύτως συμφωνία (καταρχήν δεν έχουν την ίδια ιδέα για την αρετή που όλοι τιμούν' επομένως, είναι φυσικό να υποστηρίζουν διαφορετικές γνώμες και ως προς την άσκηση της).

B1.

Στο χωρίο αυτό ο Αριστοτέλης θέτει αρχικά τον προβληματισμό του σχετικά με το χαρακτήρα της παιδείας και με τον τρόπο που θα πρέπει αυτή να ασκείται. Διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει συμφωνία απόψεων ως προς το περιεχόμενό της, ανεξάρτητα από το αν ο σκοπός της είναι η αρετή ή ο καλύτερος τρόπος ζωής. Όσον αφορά τους στόχους της παιδείας επισημαίνει ότι αυτοί δεν είναι απολύτως καθορισμένοι εφόσον σύμφωνα με άλλους πρέπει να στοχεύει στην άσκηση και την καλλιέργεια του νου (προς την διάνοια), ενώ κατά άλλους στη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα (πρός τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος).

Η παραπάνω ασάφεια ως προς τον καθορισμό των εκπαιδευτικών στόχων χαρακτηρίζει και την παρεχόμενη παιδεία (έμποδών παιδεία) την εποχή ου Αριστοτέλη. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι υπάρχει διάσταση απόψεων γιατί άλλοι υποστηρίζουν ότι η παιδεία πρέπει να παρέχει αυτά που είναι χρήσιμα για τη ζωή του ανθρώπου (τά χρήσιμα πρὸς τὸν βίον), άλλοι ότι πρέπει να προσφέρει αυτά που οδηγούν στην αρετή (τά τείνοντα πρὸς ἀρετήν) ενώ άλλοι ότι οφείλει να δίνει αυτά που απλά προάγουν την γνώση (τα περιττά).

Μετά από αυτές τις διαπιστώσεις ο Αριστοτέλης αναφέρεται ειδικότερα στο θέμα της αρετής και τονίζει τη σύγχυση που επικρατεί σχετικά με το ποιες σπουδές οδηγούν σ' αυτήν αφού δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς τον ορισμό της αρετής (περί τε τῶν πρὸς ἀρετήν ..... πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

B2.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η παιδεία οφείλει να παρέχει στους νέους από τα χρήσιμα αυτά που είναι απολύτως αναγκαία και ειδικότερα από αυτά να μαθαίνουν όσα δεν καθιστούν τον άνθρωπο τιποτένιο (βάνουσον) και αυτό γιατί δεν ανταποκρίνονται όλες οι δραστηριότητες σε ελεύθερους ανθρώπους. Στη συνέχεια διευκρινίζει ποιες ασχολίες θεωρεί τιποτένιες εξηγώντας ότι είναι εκείνες που εμποδίζουν τον άνθρωπο να αποκτήσει την αρετή. Συνεπώς η παιδεία που είναι αντάξια για έναν ελεύθερο πολίτη είναι αυτή που τον βοηθάει να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα και να οδηγηθεί στην αρετή.

B3.

Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η παιδεία πρέπει να έχει δημόσιο ενιαίο χαρακτήρα και να ρυθμίζεται από τους νόμους της πολιτείας. Διότι ο σκοπός της πολιτείας είναι η ευδαιμονία όλων των πολιτών οι οποίοι οφείλουν να συμβάλλουν στην επίτευξη αυτού του στόχου. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι κανένας πολίτης δεν ανήκει στον εαυτό του αλλά αποτελεί συστατικό στοιχείο της πόλης. Έτσι εξηγείται γιατί η πολιτεία πρέπει να μεριμνά για την παιδεία τους. Ο ρόλος της παιδείας είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων πολιτών ώστε να ενεργούν με γνώμονα την αρετή και τη δικαιοσύνη. Όπως επισημαίνεται στο μεταφρασμένο κείμενο τα δύο αυτά στοιχεία είναι απαραίτητα για τη συνοχή και την ευδαιμονία της πόλης.

Η σπουδαιότητα τους προβάλλεται μέσα από το σχήμα της αντίθεσης: από τη μια περιγράφεται πόσο καταστροφικός γίνεται ο άνθρωπος όταν χρησιμοποιεί τα φυσικά του όπλα για να αδικήσει και από την άλλη πόσο ευεργετικό μπορεί να είναι όταν με τα παραπάνω όπλα υπηρετεί την αρετή και τη δικαιοσύνη.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, επειδή μέσω της παιδείας καλλιεργούνται η αρετή και η δικαιοσύνη, βασικά συστατικά στοιχεία της πόλης, πρέπει αυτή να ρυθμίζεται νομοθετικά.

B4.

Η απάντηση βρίσκεται στις σελίδες του σχολικού βιβλίου 145-147 από: « Στη Μακεδονία ο Αριστοτέλης ..... «Ηθικά Νικομάχεια» »

B5.

- λανθάνειν: λάθος, αλάθητος
- μανθάνειν: μαθητής, μάθηση
- εἴληφε: λήψη, λαβή
- διαφέρονται: διαφορά, διαφορετικός
- νομίζειν: νόμισμα, νομισματικός

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Μετάφραση

Και ο Αντισθένης είπε: « Πώς, λοιπόν, Σωκράτη, αφού έχεις αυτή τη γνώμη, δεν εκπαιδεύεις κι εσύ την Ξανθίππη, αλλά έχεις την πιο ιδιότροπη γυναίκα από όσες υπάρχουν, νομίζω και από όσες έχουν υπάρξει και θα υπάρξουν; » «Επειδή», είπε, «βλέπω ότι και όσους θέλουν να γίνουν ικανοί ιππείς, δεν αποκτούν (παίρνουν) τα πιο υπάκουα (ήρεμα), αλλά τα ατίθασα άλογα. Γιατί νομίζουν ότι αν μπορούν να κατέχουν τα τέτοιου είδους (άλογα), εύκολα θα χρησιμοποιήσουν, βέβαια, και τα άλλα άλογα. Κι εγώ, λοιπόν, επειδή θέλω να χρησιμοποιώ (μεταχειρίζομαι) ανθρώπους και να συναναστρέφομαι με ανθρώπους, έχω αποκτήσει αυτήν (τη γυναίκα), επειδή γνωρίζω καλά ότι, αν θα υποφέρω (αντέξω) αυτήν, εύκολα, βέβαια, θα συναναστρέφομαι και όλους τους άλλους ανθρώπους».

Γ2α.

ἔφη :	φάθι
γιγνώσκων :	ἐγνώκατε
ὄρῳ :	ἐώρας
νομίζουσι :	νομιοῦσι. (ν)
κατέχειν :	κατάσχη

Γ2 β.

σὺ :	ὕμῖν
γυναικί :	γύναι
θυμοειδεῖς :	θυμοειδές
ἵππους :	ἵππῳ
ἅπασιν :	ἅπασης

Γ3 α.

γυναικί:	αντικείμενο του ρήματος «χρῆ»
τῶν οὐσῶν:	επιθετική μετοχή, ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική διαιρετική στον υπερθετικό βαθμό «χαλεπωτάτη»
κτωμένους:	κατηγορηματική μετοχή, εξαρτάται από το ρήμα «ὄρῳ», αναφέρεται στη μετοχή «τους βουλόμενος»
χρῆσθαι:	τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στη μετοχή «βουλόμενος»
εὗ:	επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή «εἰδώς»
ἅπασιν:	ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «ἀνθρώποις»

Γ3 β.

1^{ος} υποθετικός λόγος

Υπόθεση: ἦν τούς τοιούτους δύνωνται κατέχειν.

Απόδοση: χρήσεσθαι

Είναι εξαρτημένος υποθετικός λόγος διότι έχουμε:

υπόθεση: ἦν + υποτακτική (δύνωνται)

απόδοση: ειδικό απαρέμφατο μέλλοντα (χρήσεσθαι)

Άρα, δηλώνει το προσδοκώμενο

2^{ος} υποθετικός λόγος

Υπόθεση: εἰ ταύτην ὑποίσω

Απόδοση: ὅτι ῥαδίως ..... συνέσομαι.

Είναι εξαρτημένος υποθετικός λόγος διότι έχουμε:

Υπόθεση: εἰ + οριστική μέλλοντα (ὑποίσω)

Απόδοση: ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική μέλλοντα (συνέσομαι)

Άρα δηλώνει το πραγματικό με χροιά προσδοκωμένου (ή το προσδοκώμενο με εκφορά πραγματικού).